9. 7. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podvod s akciemi a výklad pojmu „bona fide third party“

Nejvyšší soud se v případu řešeném pod sp. zn. 8 Tdo 785/2019, ze dne 24. 3. 2020 zabýval na podkladě trestného činu podvodu s akciemi výkladem smlouvy o koupi akcií (SPA) sepsané v anglickém jazyce a řídící se českým právem uzavřené mezi americkou společností a českými manažery, přitom zde dospěl k celé řadě pro praxi klíčových závěrů, např. že smluvní ujednání je třeba vykládat tak, aby to vedlo ke spravedlivému výsledku a nikoliv, aby výklad smlouvy prospíval pachatelům organizované trestné činnosti.

Dále Nejvyšší soud konstatoval, že majetkovou dispozicí (ve smyslu trestného činu podvodu) lze chápat i přijetí nevýhodného plnění poškozenou obchodní společností (což rovněž zasluhuje pozornost, neboť se jedná o atypický případ spáchání podvodu, kdy škoda spočívala v ušlém zisku), že kupujícím v dobré víře není ten, kdo (resp. jehož zástupce) se tímto právním úkonem zároveň dopouští úmyslného trestného činu.

Rovněž je třeba vyzdvihnout závěr Nejvyššího soudu o tom, že v mezilidských vztazích obecně, ale i ve vztazích obchodních je nutno počítat alespoň s elementární mírou důvěry jedné strany v poctivé jednání strany druhé, a proto od ní nelze spravedlivě požadovat, aby ověřovala každé tvrzení či každý krok svého smluvního partnera a nutně počítala s tím, že se jí pokusí nějak oklamat.

Zajímavé na daném případu je dále to, že zde figurovalo celkem 7 znaleckých posudků vyjadřujících se k hodnotě většinového (ovládajícího) balíku akcií v době okolo spáchání trestného činu, s tím že hodnota akcií se dle nich pohybovala od 0 Kč (resp. 378 Kč) do 711 Kč (z toho 4 znalecké posudky byly vyhotovovány pro účely trestního řízení, 2 z popudu OČTŘ, 1 z popudu poškozeného a 1 z popudu odsouzených a 3 mimo trestní řízení – pro účely dražby akcií, squeeze out a řízení o dorovnání protiplnění).

Posudek znějící na 0 Kč od KPMG byl předložen v rámci trestního řízení odsouzenými a ani ten jim nepomohl odvrátit odsuzující rozsudek…

Ke skutkovému stavu. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. 43 T 7/2016 ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 9. 2018, sp. zn. 4 To 9/2018, byli obvinění Ing. P. K., a Ing. K. K. uznáni vinnými, že:

„Poté, co obžalovaní Ing. P. K. a Ing. K. K. dne 25. 7. 2003 uzavřeli s poškozenou společností B., která v té době vlastnila majoritní podíl 500 907 ks akcií společnosti U., představující 88,16% základního jmění této společnosti, smlouvy o koupi akcií, na základě kterých koupili obžalovaný Ing. Ka. 400 726 ks akcií společnosti U., za dojednanou cenu ve výši 40 072,60 Kč a obžalovaný Ing. K. 100 181 ks akcií společnosti U., za dojednanou cenu ve výši 10 018,10 Kč, aby jakožto noví vlastníci majoritního podílu a vrcholní manažeři společnosti U., tuto společnost vyvedli z tíživé hospodářské situace a následně společnost U., prodali a doplatili poškozené společnosti B., kupní cenu podle jedné ze dvou variant, a to:

1) za minimální cenu ve výši 2 mil. USD v souladu s články 1.4, resp. 5.1 smluv o prodeji akcií ze dne 25. 7. 2003, pokud oba obžalovaní prodají své podíly oba najednou a nejpozději ve lhůtě dvou let od jejich koupě toliko kupci jednajícímu v dobré víře, nebo

2) za cenu stanovenou znalcem, pokud své podíly prodají po uplynutí lhůty dvou let, nejpozději ve lhůtě do tří let, jakékoli osobě, nebo pokud v tomto období poškozená společnost obžalované písemně požádá o doplatek kupní ceny,

vyrozuměli svým dopisem za dne 15. 4. 2005 poškozenou společnost B., o svém úmyslu prodat akcie společnosti U., podle výše uvedené varianty 1. společnosti A. C., s tím, že jejím vlastníkem je odděleně stíhaný J. M, který je údajně jedním z věřitelů společnosti U., načež dne 5. 5. 2005 oba obžalovaní prodali veškeré jimi vlastněné podíly představující 500 907 ks akcií, tedy 88,16% základního jmění společnosti U., společnosti A. C., jakožto v dobré víře jednajícímu kupci za podmínek upravených smlouvami o prodeji akcií ze dne 25. 7. 2003 za cenu 2 mil. USD, což dle platného kurzu 23,83 Kč za 1 USD činilo v přepočtu 47 660 000 Kč, tedy jednu akcii společnosti U., za cenu 95,15 Kč, ačkoli oba obžalovaní věděli, že společnost A. C., je pouze jimi nastrčeným subjektem, který nedisponuje finančními prostředky na odkup jejich obchodních podílů ve společnosti U., neboť dle pokynu samotných obžalovaných byly v období od 30. 3. 2005 do 2. 5. 2005 finanční prostředky v celkové výši 1,95 mil. USD, tj. v přepočtu 46 468 500 Kč převedeny za účelem pokrytí sjednané kupní ceny z bankovních účtů společnosti U., na účet společnosti A. C., a to buď přímo nebo přes bankovní účty společností A., P. a S., čímž oba obžalovaní vědomě porušili článek 5.3.b) smlouvy o prodeji akcií ze dne 25. 7. 2003, který jim tento typ transakce výslovně zakazoval, ba je důvodem ke zpětnému odkupu akcií společnosti U., ve smyslu článku 6.2 smlouvy o prodeji akcií ze dne 25. 7. 2003 ze strany poškozené společnosti B., čímž oba obžalovaní umožnili, aby se jimi nastrčená společnost A. C., formálně představovaná osobou odděleně stíhaného J. M., zmocnila jejich obchodního podílu ve společnosti U., ve výši 88,16% za minimální cenu 2 mil. USD, ačkoli si s ohledem na svoji pozici ve společnosti U., museli být vědomi skutečné hodnoty jedné akcie, a tedy záměrného podhodnocení této kupní ceny, čímž poškozené společnosti B., způsobili škodu nejméně ve výši 70 841 423 Kč."

Takto popsané jednání obou shora uvedených obviněných soud prvního stupně právně kvalifikoval jako zvlášť závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za to jim uložil podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku shodný trest odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon je podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou, a podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku oběma obviněným dále uložil shodný trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu či člena statutárního orgánu obchodních společností a družstev na dobu 10 let. Současně jim podle § 228 odst. 1 tr. uložil povinnost společně a nerozdílně zaplatit na náhradě majetkové škody poškozené společnosti B. částku ve výši 70 841 423 Kč.

Podstata podvodného jednání spočívala v tom, že obvinění předstírali splnění smluvních podmínek pro převod akcií ve smyslu čl. 5.1 smluv o koupi akcií, ačkoliv tomu tak ve skutečnosti nebylo, jelikož spol. A. C. nebyla kupujícím v dobré víře. To vše za současného zamlčení podstatných skutečností, především toho, že finanční prostředky použité na úhradu kupní ceny byly obviněnými vyvedeny ze spol. U. v rozporu s čl. 5.3 písm. b) smluv o koupi akcií a se zákazem finanční asistence. Tímto uvedli poškozenou v omyl, na jehož základě akceptovala převod akcií a přijala doplatek kupní ceny ve výši 2 mil. USD, což by při znalosti pravého stavu věcí nikdy neučinila. V důsledku tohoto omylu navíc poškozená nevyužila ani dalších práv, která jí podle zmíněných smluv svědčila, a to možnost požádat o uhrazení doplatku kupní ceny na základě znaleckého ocenění ve smyslu čl. 1.4, anebo právo koupit akcie zpět podle čl. 6.2 smluv.

Právě shora zmíněnou akceptaci převodu akcií z majetku obviněných na spol. A. C. a přijetí doplatku kupní ceny ve výši 2 mil. USD poškozenou lze považovat za majetkovou dispozici. Pokud toto obvinění rozporovali a tvrdili, že jde v podstatě o „nečinnost“, kterou nelze za jakoukoliv dispozici označovat, připomněla poškozená, že její „nekonání“ mělo majetkovou hodnotu, která se zrcadlila zejména v čl. 1.4 a 6.2 smluv. Dále poukázala na občanskoprávní judikaturu i odbornou literaturu, která chápe přijetí plnění od dlužníka jako jednostranný právní úkon věřitele, a tudíž i právně relevantní jednání. V neposlední řadě vyzdvihla judikaturu trestních soudů, podle nichž může být majetkovou dispozicí majetkové plnění přijaté poškozeným v příčinné souvislosti s omylem poškozeného vyvolaným úmyslně obviněnými (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 902/2003), anebo neuskutečnění nějakého úkonu poškozeným, který má majetkovou hodnotu, tj. pasivita poškozeného (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 305/2010). V tomto světle je dále zřejmé, že podvodné jednání obviněných časově předcházelo majetkové dispozici poškozené, která se odrazila i v tom, že poškozená v důsledku svého omylu neuplatnila postup podle čl. 1.4 a 6.2 smluv o koupi akcií, čímž došlo ke škodě na jejím majetku, neboť ten by se při běžném chodu věcí rozšířil o více než 2 mil. USD.

Z dalších názorů poškozené obchodní společnosti není od věci ve stručnosti zmínit například poukaz na **usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 142/2015, podle něhož se trestného činu lze dopustit i v rámci obvyklé obchodní transakce. K pojmu „spřízněná osoba“ ve smyslu čl. 5.3 písm. b) smluv o koupi akcií podotkla, že tou je bezpochyby také osoba nastrčená, která je s obviněnými předem domluvena na podvodném jednání.**

Jak připomněl Nejvyšší soud, bezpochyby nejpodstatnějším ustanovením ve světle posuzovaného skutku byl čl. 5.1 smluv o koupi akcií, **jenž upravoval „omezení práva nakládat s akciemi“.** Jeho znění bylo formulováno takto:

„Nevydá-li prodávající předem jiný písemný souhlas, kupující souhlasí s tím, že po dobu trvání omezení práva nakládat s akciemi:

a) nepřevede ani nedá souhlas s převodem jakéhokoliv podílu na jakýchkoliv akciích, resp. dalších akciích na jakoukoliv osobu. Pro vyloučení všech pochybností je za převod podílu na akciích považován jakýkoliv převod právního titulu k jakýmkoliv akciím, resp. dalším akciím, až již za úplatu či bezúplatně …, b) nezřídí ani nedá souhlas se zřízením jakéhokoliv zástavního práva k akciím, resp. dalším akciím; ani c) nezmocní, ať již smluvně či jiným způsobem, žádnou osobu k tomu, aby využila hlasovací práva náležející k akciím, resp. dalším akciím …

Bez ohledu na výše uvedené je kupující oprávněn prodat akcie, resp. další akcie bez předchozího souhlasu prodávajícího nezávislé třetí osobě jednající v dobré víře („dovolený prodej“) v rámci transakce, kdy (i) kupující prodá všechny, ale pouze všechny akcie, resp. další akcie …“.

Další podmínkou (ad ii) bylo, že oba kupující (tj. oba obvinění) prodají akcie, resp. další akcie, společně a za stejných podmínek, dále (ad iii), že jedinou úplatou bude platba v hotovosti odpovídající celkové částce 2 000 000 USD (tj. 1 600 000 USD + 400 000 USD) nebo částce vyšší. Podmínky dovoleného prodeje budou (ad iv) obsahovat platbu částky odpovídající součtu celkové částky 2 000 000 USD a (případně) jedné poloviny částky, o kterou prodejní cena v rámci dovoleného prodeje celkovou částku 2 000 000 USD přesáhne, s tím, že tato platba bude stranami považována za doplatek kupní ceny. Uvedený doplatek bude (ad v) uhrazen na účet prodávajícího nejpozději současně s prodejem akcií, resp. dalších akcií. Nakonec byla do citovaného smluvního ustanovení vtělena povinnost, že „kupující podá nejpozději 10 (deset) pracovních dní před realizací dovoleného prodeje, resp. před vytvořením smluvního závazku realizovat dovolený prodej, prodávajícímu oznámení o svém záměru uzavřít transakci dovoleného prodeje s tím, že v takovém oznámení

přiměřeně podrobně uvede zásadní podmínky dovoleného prodeje včetně zejména identifikace kupujícího a celkové ceny, která má být za akcie, resp. další akcie uhrazena“.

Lze tedy shrnout, že čl. 5.1 smluv výrazně omezoval obviněné nakládání s akciemi, včetně jejich prodeje a podmiňoval jej předchozím písemným souhlasem poškozené obchodní společnosti B. Zcela klíčový pak byl v tomto případě požadavek, na prodej akcií nezávislé třetí osobě jednající v dobré víře (bona fide third party).

Dne 15. 4. 2005 zaslali obvinění dopis zástupci poškozené obchodní společnosti F. M., v němž na základě čl. 5.1 smluv o koupi akcií oznámili svůj záměr prodat jimi vlastněné akcie spol. A. C., reprezentované J. M., jakožto „jedním z věřitelů“ spol. U. V něm poměrně dramaticky líčili „kritickou situaci s hlavním věřitelem U. – Konsolidační agenturou“, která se rozhodla prodat splatnou pohledávku za spol. U. ve výši 95 mil. Kč „nepřátelské straně“. Tato suma společně s různými sankcemi tvořila exekuční titul až do výše 195 mil. Kč proti všem bankovním účtům spol. U.. V této „kritické situaci“ museli dovolatelé najít řešení s tím, že měli pouze dvě možnosti, a to buď „vyhlásit bankrot nebo zaplatit 95 mil. Kč Konsolidační agentuře“. Dále popisovali, jak museli vysvětlovat věřitelům, že nedostanou příští měsíc zaplaceno, a jednat s odbory o vyplacení mezd o tři týdny později a že museli bojovat za možnost zaplatit KA v době, kdy pohledávka již byla prodána. Podstatná je následující část, ve které obvinění připomněli, že jejich „hlavním úkolem je získat (pro společnost B.) alespoň 2 mil. USD“. Též vysvětili důvody prodeje akcií právě J. M., konkrétně že jeho peníze by byly v ohrožení, pokud by spol. U. zbankrotovala, jelikož jim pomohl vyřešit situaci s KA, včetně pomoci získat 95 mil. Kč, a nakonec, že byl „ochoten zaplatit 2 mil. USD za akcie U., aby měl lepší kontrolu nad svou expozicí do U.“.

Obsah citovaného dopisu byl v očích soudů obou instancí jedním z hlavních důkazů podvodného jednání obviněných a Nejvyšší soud se s jejich pohledem plně ztotožnil. Ve světle zjištěného skutkového děje je zřejmé, že do textu dopisu byla zakomponována celá řada zkreslených až nepravdivých informací, naopak další informace, velice zásadního charakteru, byly úmyslně zatajeny. Celkové vyznění podávané zprávy tak bylo naprosto klamavé, naplňující jak znak „uvedení v omyl“, tak znak „zamlčení podstatných skutečností“ ve smyslu § 209 odst. 1 tr. zákoníku, a ve svém důsledku negativně ovlivnilo další konání (resp. v daném případě nekonání) poškozené obchodní společnosti, k její vlastní škodě. Oblasti, ohledně jejichž pravé podstaty byla společnost B. oklamána, by se daly rozdělit na dvě skupiny:

a) ohledně osoby J. M. a spol. A. C., tj. jejich napojení na osoby dovolatele, převodu finančních prostředků, jimiž spol. A. C. následně uhradila kupní cenu akcií, postavení J. M. jako „věřitele“ spol. U. i jeho údajná pomoc při získání 95 mil. Kč

to mělo zásadní význam v prvé řad z hlediska naplnění podmínek dovoleného prodeje na základě čl. 5.1, ale také ve vztahu k možnosti zpětného odkupu akcií ve smyslu čl. 6.2 písm. a) smluv, b) ohledně ekonomické situace spol. U.

zde bylo účelem utvrdit poškozenou v přesvědčení, že cena 2 mil. USD je adekvátní a že případné ocenění akcií podle čl. 1.4 by nevedlo k lepšímu výsledku.

Dne 5. 5. 2005 uzavřel každý z obviněných smlouvu o převodu cenných papírů se spol. A. C.. Tímto nabyla tato obchodní společnost, zastupovaná J. M., 88,16% podíl akcií spol. U. za cenu 2 mil. USD. **Stalo se tak v režimu tzv. dovoleného prodeje na podle čl. 5.1 smluv o koupi akcií. Společnost B. v mylném domnění, že všechny podmínky dovoleného prodeje byly splněny, přijala doplatek kupní ceny ve výši 2 mil. USD, tedy v minimální možné výši podle uvedeného článku. Předmětnou transakci nijak nerozporovala a zjevně ani nikterak do**

hloubky neprověřovala, k čemuž nepochybně přispělo i její přesvědčení (opět neodpovídající realitě) o přetrvávající špatné finanční situaci spol. U. Jinak řečeno, jednala v omylu vyvolaném obviněnými (k nimž měla evidentně důvěru), v omylu vyvolaném konkrétně (a především) jejich dopisem ze dne 15. 4. 2005.

Spol. A. C. tedy nemohla splňovat zásadní podmínku dovoleného prodeje, kladenou na osobu kupce, aby byla nezávislá (když ve vztahu k obviněným rozhodně nezávislá nebyla), a aby jednala v dobré víře. K tomuto tématu se soudy nižších stupně vyjádřily tak, že spol. A. C. nemohla být kupcem v dobré víře, neboť nevyvíjela žádnou hospodářskou činnost a nedisponovala žádnými vlastními finančními prostředky potřebnými k zakoupení akcií. Ty jí byly poskytnuty teprve účelovými transakcemi přímo z účtů spol. U. Ve výsledku tak od obviněných koupila akcie této obchodní společnosti za její vlastní peníze. Nejvyšší soud doplňuje, že v obecné rovině je osoba jednající v dobré víře chápána jako někdo, kdo je subjektivně přesvědčen o oprávněnosti (zákonnosti) svého jednání. Judikatura Nejvyššího soudu i Ústavního soudu hovoří o vnitřním přesvědčení určité osoby, že nejedná protiprávně. Objektivně má pojem dobré víry velice blízko i k poctivosti, slušnosti, korektnosti, serióznosti atd. Vystupování J. M. jménem spol. A. C. v posuzovaném případě se však těmto obecným zásadám zcela příčilo, účelové transakce ani následné „nastrčení" spol. A. C. do koupě akcií neměly s poctivým obchodováním nic společného, dokonce šlo o jednání nezákonné, což potvrdily i Městský soud a Vrchní soud v Praze, které J. M. pravomocně odsoudily za pomoc k trestné činnosti obviněných. Je tedy více než logické, že **kupujícím v dobré víře není ten, kdo (resp. jehož zástupce) se tímto právním úkonem zároveň dopouští úmyslného trestného činu**.

Z uvedeného je zřejmé, že podmínky dovoleného prodeje podle čl. 5.1 nebyly splněny vzhledem k nedodržení závazku prodat akcie nezávislé třetí osobě jednající v dobré víře. V takové situaci nebyli dovolatelé ve smyslu čl. 5.1 písm. a) oprávněni akcie spol. U. převést na nového nabyvatele bez předchozího písemného souhlasu poškozené obchodní společnosti, neboť je potřeba připomenout, že dovolený prodej byl jedinou výjimkou z „omezení nakládání s akciemi". Podvodné jednání obviněných tedy bylo v prvé řadě motivováno snaze vyhnout se nutnosti udělení souhlasu poškozené s převodem akcií, proto svými nepravdivými informacemi předstírali, že podmínky dovoleného prodeje byly splněny, byť dobře věděli, že tomu tak nebylo. Vedle falešného navození podmínek dovoleného prodeje mělo podstatný význam také klamání společnosti B. ohledně hospodářské situace spol. U (a s tím neoddělitelně související hodnoty jejích akcií).

Společnost B. ve svém vyjádření (srov. odst. 68.) poukazovala na to, že přijetí plnění věřitelem je v civilním právu chápáno jako jednostranný právní úkon, což dokládala citací z komentáře k § 559 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku k zániku dluhu. Zde je uvedeno, že *„splnění nastává na základě jednostranného právního úkonu dlužníka, kterým dlužník poskytuje věřiteli předmět plnění s úmyslem splnit svůj dluh. Právní úkon dlužníka se nemusí stát výslovným projevem, často spočívá ve faktickém chování. V některých případech (zejména má-li dlužník splnit závazek něco dát) se vyžaduje i právní úkon věřitele, kterým plnění přijímá. Přijetí plnění od dlužníka je jednostranný právním úkonem věřitele, nezbytným k tomu, aby dluh byl splněn"* (srov. Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektiv, Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009 str. 1640). **Přijetí plnění je tedy právním úkonem a nikoliv pouhou nečinností, jak tvrdili obvinění. Není proto důvodu, proč by nemohlo být zároveň majetkovou dispozicí, z níž vznikne škoda ve smyslu § 209 odst. 1 tr. zákoníku.**

Je třeba zdůraznit, že poškozená obchodní společnost prokazatelně jednala v omylu, vyvolaném obviněnými, když přijala plnění z právního úkonu, o jehož podvodném charakteru nevěděla. **Rovněž**

jí nebylo známo, že pokud by prodej proběhl zákonným způsobem, musela by být kupní cena akcií a tím i výše doplatku nepoměrně vyšší, nikoliv přímo na základě smluv, nýbrž na základě reálné situace na trhu. Je zcela zřejmé, že dovolatelé by „nezávislé třetí osobě jednající v dobré víře“ nemohli prodat akcie za pouhé 2 mil. USD, neboť by sami vůbec nic nevydělali (a zároveň by nemohli očekávat udržení si svých pozic ve spol. U. ani lákadlo mnohamilionových zisků z toho plynoucích).

Poškozená tedy v příčinné souvislosti se svým omylem přijala plnění, které pro ni bylo výrazně nevýhodné, čímž se její majetek rozrostl o poznání méně, než za stavu, kdy by jí byly všechny rozhodné skutečnosti známy. Rovněž v příčinné souvislosti se svým omylem neučinila žádné kroky k ochraně svých práv, které jí smlouvy umožňovaly. Pokud by odmítla plnění přijmout, zjevně by nedošlo ani k ukončení smluv ve smyslu čl. VII, jež mohlo nastat až prodejem akcií v souladu s l. 5.1 a úplným zaplacením kupní ceny (a zde by nebylo splněno ani jedno ani druhé). Poškozené by v takovém případě zůstávala veškerá práva a nároky, které jí smlouvy o koupi akcií poskytovaly.

K tomu zbývá doplnit, že **Nejvyšší soud ve stanovisku svého trestního kolegia ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. Tpjn 305/2010 (publikovaném pod č. 51/2011 Sb. rozh. tr.), uznal za majetkovou dispozici též neuplatnění práva (v dědickém řízení), které poškozenému (jakožto oprávněnému dědici) náleželo, s právním názorem, že „majetková dispozice, kterou účastník řízení o dědictví činí v omylu (nebo s neznalostí všech podstatných skutečností), spočívá v tom, zda a v jakém rozsahu uplatní své dědické právo v řízení o dědictví“.**

Obvinění svým jednáním naplnili všechny zákonné znaky zvlášť závažného zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, a to jak po stránce objektivní, tak i subjektivní. Nelze přisvědčit obviněnému Ing. P. K., MBA, ohledně účelové interpretace smluv o koupi akcií ze strany nižších soudů, případně porušení pravidla in dubio pro reo. Naopak soudy zcela správně dospěly k závěru o vědomém porušení příslušných ustanovení smluv, k čemuž ani nebylo potřeba vyčkávat případného rozhodnutí civilního (obchodního) soudu. Též shledaly, že k porušení smluv došlo podvodným jednáním dovolatele, nikoliv jen pouhým nesplněním smluvního závazku. Jejich samotná činnost tedy obchodněprávní rovinu věci dalece přesáhla.

Oba obvinění vznesli argument, že poškozená obchodní společnost měla dostatek možností věc řešit jinými prostředky. Je pravdou, že smlouva o koupi akcií jí nabízela určité možnosti, jak svá práva hájit, a to především žádat o zpětný odkup akcií nebo rozhodčí řízení (podle interpretace smluv obviněným Ing. K. K. měla mít i po prodeji akcií stále právo požádat o jejich znalecké ocenění). Nelze ovšem pominout, že poškozená nevyužila některého z uvedených prostředků právě v příčinné souvislosti s omylem, do kterého byla uvedena dovolateli. Závěr, že by dostatečně nedbala svých práv, tudíž není na místě. V obecné rovině je však zásadní poznamenat, že ani možnost řešit věc jinými právními prostředky, např. zahájením civilního sporu, ještě neznamená povinnost postupovat pouze a jedině tímto způsobem, je-li zároveň spáchán trestný čin (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1366/2017).

Výše bylo zdůrazněno, že obvinění naplnili všechny zákonné znaky trestného činu podvodu a uplatnění trestního postihu je zásadně přípustné. Posuzované jednání navíc nesplňuje ani jednu z podmínek pro aplikaci § 12 odst. 2 tr. zákoníku, tj. nedostatečnou společenskou škodlivost na straně jedné a naopak dostatečnou, účinnou možnost bránit se jinými právními prostředky na straně druhé. **Je třeba připomenout, že v tomto trestním řízení bylo nezbytné provést velmi rozsáhlé a komplikované dokazování, včetně takových úkonů, jako např. zmapování účelových**

finančních toků a skryté spolupráce s dalšími fyzickými a právnickými osobami (navenek zcela autonomními), které byly nedílnou a velmi důležitou součástí příslušné trestné činnosti. Není dost dobře představitelné, že by k odhalení takových okolností mohlo dojít bez aktivní účasti orgánů činných v trestním řízení, proto řešení celého případu prostřednictvím civilního sporu nelze považovat za dostačující ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku (a contrario).

V tomto světle je nepřípadná i námitka, že zástupce poškozené F. M. je zkušený finančník, který mohl svůj omyl jednoduše eliminovat. Za prvé, jak bylo právě řečeno, podvodné jednání obviněných nebylo lehce odhalitelné. Za druhé je dovolací soud přesvědčen, že v mezilidských vztazích obecně, ale i ve vztazích obchodních je nutno počítat alespoň s elementární mírou důvěry jedné strany v poctivé jednání strany druhé, a proto od ní nelze spravedlivě požadovat, aby ověřovala každé tvrzení či každý krok svého smluvního partnera a nutně počítala s tím, že se jí pokusí nějak oklamat. Prokazuje-li tedy jedna strana rozumnou míru důvěry vůči straně druhé, nelze ji sankcionovat tvrzením, že svůj omyl (podvodné jednání druhého) mohla sama eliminovat a neposkytnout (trestněprávní) obranu jejím oprávněným zájmům, které jsou předmětem ochrany trestního zákoníku.

Závěr:

Je tedy možno uzavřít, že podmínky využití § 12 odst. 2 tr. zákoníku, tj. účelnost jiných nástrojů právní ochrany a velmi nízká společenská škodlivost, nebyly splněny a nutno dodat, že zcela jednoznačně ne. **S trochou nadsázky by se dalo poznamenat, že pokud by i na jednání tohoto druhu bylo možno zásadu subsidiarity trestní represe aplikovat, musely by být majetkové trestné činy, jako jsou např. různé druhy podvodů (§ 209, § 210, § 211) nebo trestné činy daňové (§ 240) rovnou vyřazeny z trestního zákoníku s tím, že poškození by vymáhali své nároky vždy jen v řízení civilním nebo správním. K čemu by takový přístup vedl, lze ponechat jako řečnickou otázku.**

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

Tel.: +420 731 773 563

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- „Bez pohlavků“: jasná hranice výchovy v českém právu
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Diskriminace není legrace aneb nerovné zacházení s akcionáři při výplatě zálohy na podíl na

zisku
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti v rozhodovací praxi soudů
- Aktuální novelizace potravinových vyhlášek
- Zaměstnanecké akcie (ESOP) v roce 2026: co přináší novela a jak se na ni připravit
- Zelené standardy pro výstavbu a renovace: jaké povinnosti přinese nová evropská úprava?
- Byznys a paragrafy, díl 25.: Započtení
- Využívání holdingových struktur a na co si dát pozor
- Pluralita vedoucích odštěpného závodu